

Kraftsamling Smarta byar

På både internationell och nationell nivå sker en modernisering och utveckling av orter och byar i landsbygder och skärgård. Det handlar om både sociala och digitala innovationer. Framför allt handlar det om människor som samarbetar och skapar kreativa lösningar för sina bygders utveckling. Både EU medel och nationella medel används för investering i den förnyelse som pågår och vid ett seminarium den 22 maj konstaterade kommissionären Hogan att EU kommissionen kommer att föreslå fortsatta möjligheter att använda EU medel för investeringar i smarta landsbygder.

Den 22 maj genomförde Europeiska Landsbygdsnätverket (ENRD) ett seminarium om Smart Villages. De har sedan en tid tillbaka haft en tematisk arbetsgrupp med experter från i stort sett alla medlemsstater. Det svenska nätverket har medverkat genom en representant från gruppen Service i landsbygdsutveckling, Aline Kärrbäck som till vardags arbetar med landsbygdsfrågor vid region Kronoberg. ENRDs arbetsgrupp har haft som uppgift att definiera Smart Villages och samla goda exempel på smarta byar runt om i Europa. Ett annat viktigt syfte har varit att identifiera och utveckla metoder för hur smarta byar kan utvecklas.

Det handlar om mer än digital teknik och tillgång till service

ENRDs tematiska grupp har kommit fram till att Smart Villages handlar om:

- människors förmåga att samarbeta om praktiska lösningar för att utveckla sina byar både vad avser jobb och service
- både social och digital innovation och att digital teknik används som ett verktyg när det är ändamålsenligt
- att omgivande samhällen och städer involveras när det är ändamålsenligt
- att nya samarbeten utvecklas mellan olika aktörer både horisontellt och vertikalt
- att det inte finns en standardlösning. Det handlar om att utgå från sin bys tillgångar, tillgängliga kunskaper och förmåga till initiativ.

Gruppen har också kommit fram till att drivkrafterna bakom utvecklingen av smarta byar är:

- befolkningsutvecklingen i form av minskade invånarantal fram för allt i arbetsför ålder och ökad andel äldre, men också de utmaningar som spridd boendestruktur innebär,
- omställning till fossilfri och cirkulär ekonomi,
- vinsterna med att bilda partnerskap mellan små byar och städer samt
- behovet av att öka tillgången till service och korta livsmedelskedjor.

EU medel bidrar till investeringar i smarta byar

I Kommissionens meddelande om den framtida jordbrukspolitiken omnämns utveckling av Smarta byar som en del i prioriteringarna som rör tillväxt och jobb i landsbygdsområden. Vid seminariet den 22 maj konstaterade kommissionär Hogan;

- Människor i landsbygder får inte behandlas som andra klassens medborgare. Det behövs träffsäkra insatser för att få den digitala infrastrukturen på plats som en förutsättning för bättre levnadsstandard, jobb och service att.

Även Josefin Hoffman chef vid DG Agri konstaterade att det redan idag finns bra åtgärder i landsbygdsprogrammet för att stödja utvecklingen av smarta byar. Leader kanske är den mest framträdande, men där finns också EIP Agri och åtgärder för service, infrastruktur och attraktiv landsbygd. Både Hogan och Hoffman tryckte på vikten av att även medel från de andra fonderna används för att utveckla smarta byar. Tillsammans med en representant från DG Regio uttryckte de förhoppningar om att Kommissionen ska lyckas med att ta steg mot att harmonisera reglerna mellan fonderna för att främja multifondsarbete.

Redan idag många smarta svenska bygder

Vid seminariet presenterades flera exempel på digitala och sociala innovationer inom områden så som service, hälsa, utbildning, jobbskapande, korta livsmedelskedjor och energi. Inget svenskt exempel var med denna gång, men flera från Finland.

Vi har dock flera exempel på smarta byar i Sverige. Det blev väldigt tydligt vid den nationella Leaderträffen i Borgholm i april i år. När de deltagarna fick svara på mentimeterfrågan om de känner till någon by som har de karaktärsdrag som det europeiska nätverket identifierat i sitt tematiska arbete, listades under några få minuter närmare 40 byar från olika delar av Sverige. När deltagarna svarade på frågan vad de förknippar med den smarta byn var det NYTÄNKANDE, SAMARBETE OCH KREATIVITET som tonade fram som de mest frekventa begreppen. Det var också många som lyfte ord så som tillgänglighet, hållbarhet och digitalisering.

I Sverige finns sedan länge metoder för lokalekonomiska analyser, samordning av service, lokala utvecklingsbolag och omställning till klimatsmarta lösningar och det pågår flera projekt, ofta leaderprojekt i syfte att utveckla hållbara och moderna byar. Samarbetsprojektet mellan flera leaderområden med projektnamnet Aktiva byar är ett sådant exempel.

Mer information ENRDs arbete med Smart Villages finns på deras webbplats <https://enrd.ec.europa.eu/>

